

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: «Стратегічні та вербальні інструменти в українській та англомовній
контрпропаганді у війні 2022 року: порівняльний аспект»

Студентки групи 18-20
Факультету германської філології і перекладу
Заочної форми здобуття освіти
Спеціальності 035 Філологія
Кашкалди Анни Віталіївни
Науковий керівник:
доктор філологічних наук, професор
Наталія Кимівна Кравченко

Національна шкала. _____
Кількість балів. _____
Оцінка ЄКТС. _____

Київ 2023

Error! Unknown switch argument.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Term Paper
“Strategic and verbal tools in Ukrainian and English-language counter-
propaganda in the 2022 war: a comparative aspect”

KASHKALDA ANNA

Group 18-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Doctor of Philology, Professor

N. K. Kravchenko

Kyiv 2023

Error! Unknown switch argument.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ	5
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРПРОПАГАНДИ	5
1.1 Визначення понять "стратегічні" та "вербальні" засоби контрпропаганди	5
1.2 Історія та особливості контрпропаганди.....	7
1.3 Основні підходи до аналізу контрпропаганди	8
Висновки до першого розділу	10
РОЗДІЛ ДРУГИЙ	12
АНАЛІЗ КОНТРПРОПАГАНДИ У ВІЙНІ 2022 РОКУ	12
2.1 Опис стратегічних і вербальних засобів української контрпропаганди	12
2.2 Опис стратегічних і вербальних засобів англomовної контрпропаганди	17
2.3 Порівняльний аналіз.....	20
Висновки до другого розділу	22
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	25
РЕЗЮМЕ	27
Список використаних джерел	28
Список ілюстраційних джерел	30

ВСТУП

Пропаганда і контрпропаганда відіграють важливу роль у сучасному світі, особливо в періоди конфліктів і воєн. Пропаганда може бути використана для формування позитивного образу своєї армії, уряду і нації, а також для демонізації супротивника і створення негативного образу його політики, ідеології та дій. Пропаганда може також використовуватися для підтримання бойового духу і мотивації своїх військовослужбовців, а також для залучення нових добровольців і ресурсів.

Контрпропаганда ж може бути використана для протидії негативному впливу противника, викриття неправдивої інформації та дезінформації, а також для захисту національних інтересів і досягнення військових цілей. Вона може також використовуватися для запобігання поширенню противником своїх ідеологічних і політичних поглядів, а також для збереження міжнародного престижу і підтримки союзників.

Пропаганда і контрпропаганда у воєнний час мають величезне значення, оскільки вони впливають на громадську думку, настрої і дії на території країни, а також на міжнародній арені. Вони можуть допомогти в досягненні військових цілей, захисті національних інтересів і збереженні миру та безпеки.

Тема курсової роботи - використання стратегічних і вербальних засобів в українській та англомовній контрпропаганді у війні 2022 року.

Мета дослідження - проаналізувати інструменти англомовної і української пропаганди у порівняльному аспекті.

Об'єкт дослідницької роботи - англомовний і український контрпропагандистський дискурс.

Предметом дослідження є стратегічні та вербальні засоби в українській та англомовній контрпропаганді.

Мета дослідження - вивчити інструменти української та англомовної контрпропаганди; зробити аналіз і порівняти ефективність роботи.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вона сприятиме кращому розумінню ролі контрпропаганди у військовому конфлікті та виробленню ефективних стратегій і методів її використання.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що воно може стати підґрунтям для подальших наукових досліджень у сфері контрпропаганди; може допомогти захистити інтереси держави, громадську думку та розвивати нові методи й підходи до контрпропаганди.

Дослідницька робота побудована таким чином:

Вступ пояснює вибір теми дослідження, формулює об'єкт і предмет дослідження, мету та завдання.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади контрпропаганди, а також основні підходи до аналізу контрпропаганди.

У другому розділі окремо розглядаються інструменти української та англomовної контрпропаганди і на основі цього робиться аналіз ефективності.

Загальні висновки описують зібрані результати дослідження, що можуть допомогти захистити громадську думку від негативного впливу пропаганди та дезінформації під час воєнних конфліктів, а також можуть стати основою для подальшого вивчення цієї теми.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРПРОПАГАНДИ
1.1 Визначення понять "стратегічні" та "вербальні" засоби
контрпропаганди

Контрпропаганда – це складова частина пропагандистської діяльності, система заходів, яка становить сукупність засобів, прийомів і методів, спрямованих на нейтралізацію і викриття пропаганди політичних противників з метою попередження можливих негативних наслідків щодо пропагандистської активності політика, політичної сили або ворожої держави. (Павлов Д. М., 2017: 46- 48)

Контрпропаганда може включати в себе застосування різноманітних засобів масової інформації, таких як телебачення, радіо, газети, соціальні мережі та інші канали зв'язку. Значною складовою є також робота з громадською думкою, включно з різноманітними групами населення, політичними та соціальними організаціями, а також громадськими лідерами.

Хоча сам термін «контрпропаганда» передбачає певні контрдії, реакцію на вже вчинені конкурентами кроки, розуміти її в такому вузькому сенсі, не досить продуктивно. Сутність контрпропаганди полягає в попередженні та розкритті брехливості пропаганди політичних опонентів. Контрпропаганда виконує дві функції – попереджувальну і викривальну. Провідною є попереджувальна функція, мета якої – формування у свідомості людей чітких ідейних позицій, стійкого імунітету до ідейних або ідеологічних впливів політичних опонентів, їх психологічного впливу. Її завдання – сформуванню порядку з іншим ідейно-політичну матрицю сприйняття інформації, свого роду ідеологічний імунітет. Викривальна функція полягає в розвінчання ідей, стереотипів і пропагандистських штампів, а також в поясненні суспільству навмисної дезінформації з боку політичних опонентів. Методика контрпропаганди полягає не в тому, щоб якомога швидше відповідати на кожну інсинуацію політичних опонентів. Вона полягає в умінні систематично показувати підґрунтя, мотиви і технологію обману і в кінцевому підсумку навчити людей

самостійно викривати ідеологічні провокації політичних опонентів. (Павлов Д. М., 2017: 46- 48)

У книзі "War of Nerves: Chemical Warfare from World War I to Al-Qaeda" автора Джонатана Такермана, описуються різні стратегічні інструменти контрпропаганди. Деякі з них включають в себе:

1. Створення потужної пропагандистської машини, яка може ефективно боротися з пропагандою противника і створювати сприятливу атмосферу для своїх цілей.
2. Використання технологічних інновацій, таких як радіомовлення, телебачення та інтернет, щоб доставити повідомлення і контролювати інформаційний простір.
3. Розвиток ефективних комунікаційних каналів і механізмів зв'язку, таких як спеціальні мережі та пристрої для захисту інформації.
- 4 Навчання громадян і військових співробітників щодо методів боротьби з пропагандою та дезінформацією, включно з навчанням щодо роботи в соціальних мережах, медіа та комунікацій.
5. Створення антипропагандистських команд і організацій, які можуть ефективно боротися з пропагандою і контролювати інформаційний простір.

Вербальна стратегія контрпропаганди - це використання словесних засобів, таких як мовлення, письмова комунікація, соціальні мережі, радіо і телебачення, для боротьби з пропагандою і неправдивою інформацією. Деякі приклади вербальних стратегій контрпропаганди включають: викриття; підвищення поінформованості (освітні заходи та інформаційні кампанії, що можуть допомогти людям розібратися у складних питаннях і ухвалювати обґрунтовані рішення); популяризація альтернативних точок зору; створення емоційного зв'язку з аудиторією та привернення їхньої уваги за допомогою вмілого використання емоцій.

Метою вербальних стратегій контрпропаганди є боротьба з неправдивою інформацією і пропагандою та надання альтернативних точок зору, які можуть допомогти людям зробити усвідомлений вибір.

У книзі "The Psychology of Counter-Terrorism" авторів Андре Лейтхер і Девід Кантер розглядають різні вербальні стратегії контрпропаганди, які використовуються в боротьбі з терористичною пропагандою. Оскільки Росію вважають країною-терористом, нам будуть актуальні тези нижче:

- Деконструкція пропагандистських повідомлень.
- Створення альтернативних повідомлень.
- Використання емоційної апеляції.
- Використання експертної інформації.

1.2 Історія та особливості контрпропаганди

Історія контрпропаганди тісно пов'язана з історією пропаганди. Уперше термін "пропаганда" з'явився під час Першої світової війни, коли уряди використовували різні методи, щоб переконати своїх громадян у необхідності війни та підтримки зусиль на фронті. Згодом пропаганда стала широко застосовуватися в політичних і комерційних цілях.

Контрпропаганда як специфічний вид діяльності по боротьбі з пропагандою з'явилася пізніше, в основному в контексті боротьби з комуністичною пропагандою під час Холодної війни. У рамках цього протистояння багато країн розробили свої програми з контрпропаганди, включно з використанням масових комунікацій.

У сучаснішому контексті контрпропаганда стала відігравати важливу роль у боротьбі з радикалізацією, тероризмом і екстремізмом. З розвитком інтернету і соціальних медіа, контрпропаганда стала дедалі актуальнішою темою. Її особливості полягають у тому, що вона має бути спрямована не на переконання мас, а на запобігання поширенню неправдивої інформації, яка може завдати шкоди.

Ще однією особливістю є те, що вона має бути відкритою і прозорою. Контрпропаганда повинна базуватися на фактах та аргументах, які можна перевірити і спростувати, якщо вони виявляться недостовірними. Крім того, вона має враховувати культурні, історичні та соціальні особливості різних груп населення та використовувати засоби масової комунікації, які найбільше підходять для цієї аудиторії.

Не менш важливо, щоб контрпропаганда була орієнтована на превентивні дії. Тобто вона має бути спрямована на запобігання поширенню неправдивої інформації ще до того, як вона стане широко відомою.

Головні принципи контрпропаганди – наступальність і послідовність. Завданням контрпропаганди є формування стійкої громадської думки і імунітету до пропаганди суб'єктів, що поширюють негативно критичну інформацію. На законодавчому рівні функціонування контрпропаганди за своєю сутністю включається в систему законодавчо-нормативного забезпечення і вирішення питань, пов'язаних з питанням інформаційної та кібербезпеки, інформаційної політики та інших, дотичних питань, направлених на упередження та протидію деструктивним впливам в інформаційному просторі та національній безпеки держави в цілому. (Денисюк Ж.З., 2021: 46-47)

Також у контексті контрпропаганди, можна виокремити вербальну семіотику як один з основних мовних засобів для досягнення певних цілей у сфері протидії пропаганді. Вербальна семіотика може включати вивчення таких мовних засобів, як використання певних слів і фраз, використання термінів і дискурсивних практик, а також аналіз тонів і манери мови. Може допомогти в розумінні, які мовні стратегії використовуються в пропаганді, і як на них можна ефективно відповісти в контрпропаганді. Вона також може допомогти в аналізі того, як різні групи людей реагують на різні мовні стратегії, і як ці реакції можуть бути використані в контрпропаганді.

1.3 Основні підходи до аналізу контрпропаганди

З огляду на типи пропаганди, контрпропаганда класифікується як наступальна та захисна. Наступальна інколи здається непередбачуваною, навіть абсурдною, основна її мета – наступ на конкурентна на його власній території, саме не оборона від агресії, а психологічний контрнаступ. До технологій наступальної контрпропаганди належать:

- трансляція негативу – формування негативного ставлення до певного об'єкта через користувачів певних ЗМІ, навіювання почуття зневаги, страху, відрази, неприязні;
- проєкція негативного образу – перенесення негативних якостей якого-небудь об'єкта на інший з метою його дискредитації;
- інсинуація – один із найефективніших прийомів психологічного впливу на суспільство з метою показати дії ворога як загрозу для життя, безпеки, благополуччя людей;
- семантичне маніпулювання – поступове перетворення позитивних думок в негативні за допомогою словесної маніпуляції, прихованої гри зі змістом та значенням слів.

Захисну ж контрпропаганду ще називають класичною. Її головне завдання – протидія підривної пропаганді противника чи ворога. Розглянемо її основні методи :

- пряме спростування – полягає в безпосередньому прямому спростуванні пунктів пропаганди ворога;
- нехтування – метод полягає в продуманому ігноруванні закидів противника, буває ефективним, коли в ЗМІ висвітлена невелика чи незначна тема;
- відволікання уваги – перенесення уваги цільової аудиторії з основних тем пропаганди противника на інші теми;
- превентивна пропаганда – запобіжне використання тієї теми, що може бути використаною пропагандою ворога з метою зменшення довіри до теми;
- використання контрчутток – один із найефективніших методів захисту від чутток; (А. Михайличенко, 2017: 59-61)

На основі цього, можна визначити підхід до аналізу контрпропаганди:

1. Контент-аналіз. Він охоплює аналіз тем, стилів, тонів, аргументів і фактів, використуваних у контрпропаганді.
2. Аналіз ефективності. Аналіз показників рейтингів, опитувань громадської думки тощо.
3. Аналіз контексту. Цей підхід передбачає вивчення соціально-політичного контексту, в якому відбуваються контрпропагандистські кампанії.
4. Аналіз публічної думки. Цей підхід передбачає вивчення того, які думки та уявлення переважають у суспільстві щодо контрпропагандистських кампаній і як вони змінюються з часом. Він може включати в себе аналіз медійних реакцій, реакцій соціальних мереж тощо. Це один із найважливіших аналізів, тому що думка людей схильна змінюватися і важливо не впустити “переломний” момент.

Висновки до першого розділу

Контрпропаганда - це система заходів, спрямованих на боротьбу з пропагандою противника. Вона включає в себе використання різних методів і технологій, які спрямовані на дискредитацію пропагандистських зусиль супротивника і протидію дезінформації, використання різних засобів масової інформації, таких як телебачення, радіо, газети, соціальні мережі та інші канали зв'язку.

Важливим елементом контрпропаганди є робота з громадською думкою. Контрпропаганда може здійснюватися на різних рівнях, включно з національним, регіональним і місцевим.

Є два види контрпропаганди: наступальна та оборонна. Метою вербальних стратегій контрпропаганди є боротьба з неправдивою інформацією та пропагандою і надання альтернативних точок зору, які можуть допомогти людям зробити усвідомлений вибір. Тому у контексті

контрпропаганди, можна виокремити вербальну семіотику як один з основних мовних засобів для досягнення певних цілей у сфері протидії пропаганді.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ.

АНАЛІЗ КОНТРОПРОПАГАНДИ У ВІЙНІ 2022 РОКУ

2.1 Опис стратегічних і вербальних засобів української контрпропаганди

Контрпропаганда дуже складне поняття, яке складається з багатьох аспектів. І основою цьому є тісно зв'язана лінгвістика і психологія, а точніше цілеспрямований вплив на сприйняття ситуації людиною або групою людей. Як було зазначено вище, кожна країна вибирає свою стратегію щодо впливу на своїх громадян. Причиною цього є різний менталітет, який формувався поколіннями.

Перш ніж почати описувати стратегії контрпропаганди, нам потрібно заглибитися в менталітет українців і зрозуміти причини, через які обрали саме такі стратегії. Україна - це багатонаціональна країна, і психотип українця може різнитися залежно від конкретного регіону, соціального середовища та інших чинників.

Зокрема, ментальність українського народу формувалася під впливом складних історичних обставин. Основну роль відіграло геополітичне розташування України на перехресті історичних шляхів зі Сходу на Захід і з Півночі на Південь. (М. Троцько, 2021: журнал "Листи до приятелів")

Великою проблемою, є те, що українські землі перебували у складі інших держав і імперій, таких як Російська, Австро-Угорська імперія, Річ Посполита, Румунія і Чехословаччина. Що безумовно нанесло великий відбиток на традиції, культуру та мову. І саме цей чинник вважають причиною відсутності почуття національної єдності.

Фундаментом менталітету є архетипи - безсвідомі колективні уявлення, які, на думку науковців, успадковуються біологічно. В українців їх дуже багато, але нас цікавлять наступні:

- архетип Матері, який є уособленням Землі, України, Жінки. Водночас цей архетип став джерелом прагнення оберігати рідну Землю та любити Батьківщину;

- архетип особистої свободи, що спрямовує українців на життя та діяльність за принципом "у кожного своя доля і свій шлях широкий". Він спричиняє неприйняття нав'язаного ззовні авторитету, прагнення відмежуватися від соціуму, а також утверджує сподівання на власні сили, здібності та розум;
- архетип долі, за яким вона визнається сильнішою за розум. Цей архетип обумовлює панування ірраціонально-героїчних вчинків за екстремальних умов. (Питайло Ірина, 2014:2-3)

На основі цих даних, перед нами відкривається картина того, що ми бачимо зараз. Тисячі українців добровільно пішли воювати за свою рідну землю в перші дні війни, незважаючи на те, що чисельність і озброєння в нас менші. Що підтверджує архетип долі. Ті, хто виїхали за кордон рятуючи дітей, дуже сильно сумують за домівкою, що говорить про архетип Матері. На окупованих територіях безліч партизанів, що говорить про архетип свободи. І всі ці люди - українці. І саме інформаційний фронт об'єднує всіх цих людей. Коли в країні війна - інформація є однією з головних озброєнь. І саме нею намагатимуться користуватися вороги на свою користь. Звідси ми отримуємо пропанду і контрпропанду у війні 2022 року.

Почати варто з 24-го лютого 2022 року. Росія завдала ударів по всій країні, що викликало паніку у близько 43 мільйонів українців. Це був сильний психологічний хід. І меседж цих ударів був: "Ми скрізь, вам не впоратися з нами, здавайтесь" І саме президент, своїм першим відеозверненням, вийшов на зв'язок, сказав чітку позицію і тим самим зробив першу контрпропанду, у відповідь на удари по всій країні " Ми оголошуємо воєнний стан, я провів розмову з Байденом. США вже формують підтримку. Від вас треба спокій. По можливості залишайтеся вдома. Ми працюємо, армія працює. Ми сильні, ми готові до всього, ми всіх переможемо. Ми - це Україна."

По-перше, він одразу показав, що нас підтримує інша сильна країна - США і ми не самі, а отже, впораємося. Що є контраргументом на те, що Росія сильніша.

Фразою: “ Ми сильні, ми готові до всього, ми всіх переможемо.” - підняв дух українців і ще раз спростував думки про те, що ми не впораємося.

Стратегічно - Росія хотіла посяяти паніку через невербальний реалізатор , але контрпропаганда президента - ідеально спрацювала, дуже влучними словами на думки всіх українців в той момент.

Другий момент, який гарно працює в цій війні це наступальна контрпропаганда. Для захисту від російської пропаганди у березні 2021 року було ухвалено наказ про створення «Центру протидії дезінформації». Мета діяльності організації – якісна контрпропаганда, забезпечення інформаційної безпеки України та запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

Зараз, часто в ЗМІ можна побачити такі повідомлення: “Головне управління розвідки Міноборони України повідомило, що російські спецслужби планують серію терактів з підривом житлових будинків, лікарень та шкіл у російських містах, а також ракетно-бомбові удари по Белгороду чи одному з міст окупованого Криму. У цьому Росія планує звинуватити в цьому Збройні сили України та добровольчі батальйони. *«Цілком можливо, що ці теракти подаватимуться як помста українців за Бучу і Краматорськ і як виправдання жорстокості проти українського мирного населення»*, — розповіли в ГУР та уточнили, що цими терактами також будуть проведення мобілізації. У Центрі протидії дезінформації додали, що це підтверджується фейковими відео із зачитуванням наказу Володимира Зеленського про атаки на територію Росії.” (Disinfo, 13 квітня 2022)

Це один із прикладів наступальної контрпропаганди. Коли наша країна попереджає про можливі теракти і ворог вже не зможе перекласти відповідальність на Україну.

Один з прикладів вербальної семіотики в війні 2022 року може бути використання терміну "терористи" в російській та українській пропаганді відповідно. Термін має негативний відтінок та використовується для опису представників протилежної сторони. Однак, залежно від контексту та джерела інформації, може мати різні конотації. Наприклад слово “українацисты” або “

Error! Unknown switch argument.

укропы” стало своєрідною гордістю, що ти справжній патріот, а не соромом, як на це сподівалися вороги. А от слово “рашисти” стало болючим терміном для росіян, яке став використовувати весь світ. І це слово несе в собі смерть невинних людей, напад на чужу землю та відсутність будь яких людських якостей.

Ще до вербальних засобів в контрпропаганді, можна додати такі поняття, як :

- Створення і використання неологізмів. Наприклад : чорнобаїти – наступати на одні й ті ж самі граблі; байрактарити- нищити воорога; свинособаки, орки – негативна назва росіян; "наволонтерити" – тобто знайти щось дуже потрібне; бандеромобіль — українська імпровізована бронемашина; мобіки — мобілізовані цивільні; могилізація — мобілізація у Росії; шольцити — не виконувати своїх обіцянок.
- Велика кількість слів-емфізмів. «Бавовна» - вибух, це слово, як висміювання російських ЗМІ, за те, що вони не можуть використовувати слово вибух, а замість цього казали «хлопок». «Мопеди» - дрони-шахеда, яких нарекли мопедами, за схоже звучання.
- Алюзії. «На болотах» - що значить в Москві (натяк на історію і будівництво столиці на болотистій ділянці.) Або наприклад під час виступу на Мюнхенській конференції, Зеленський сказав: «Кожен із нас -Давид.» «Ми, об’єднані Давиди, переможемо розкиданих світом путіних.» Це алюзія на біблійного героя.
- Нові крилаті вирази. «Все буде Україна!» - в цьому виразі «Україна», як синонім до слова добре. «Доброго вечора, ми з України» - це значить, що українці сильний і вольовий народ.
- Дегуманізація метафор. Наприклад використання замість слова ворог – слова : терорист (загроза суспільству), добриво для землі, пакети (тому що ворог несе великі втрати), ватники, зомбі (за нездатність мислити та мати свою думку)

- Дегуманізація російської мови. «Асвабадітелі» - загарбники, «великая расея» - держава-терорист, «руській ваєнний корабль» - той, ще лежить на дні.

Ще однією важливою складовою наступальної контрпропаганди є музика. Яка є невід'ємною частиною семіосфери культури України. У піснях використовується багато метафор, алюзій та перлокуцій. Бойовий настрій в піснях дуже впливає на занепад духу супротивника і піднесення нашого. Наприклад слова пісні «Враже» - Енджі Крейда: «...Буде тобі, враже, так, як відьма скаже. Скільки зробиш, враже, кроків по Вкраїні, стільки твого ляже роду в домовині...» Перлокуція цієї пісні – змусити ворога боятися і не йти в Україну. Під ворогом мається на увазі російський солдат. А фраза про відьму, це алюзія на Чорнобаївку. До речі саме Чорнобаївка, де полягло багато ворога, часто згадують в мемах-емфемізмах. Приклад:



(Українська правда, 6 березня 2022 року)

Також до мемів-емфемізмів можна віднести наступні:



(Українська правда, 6 березня 2022 року)



Файна Дівка
@Tasha130873

...

Безкоштовна допомога рашиським військам.
Звертайтеся до ЗСУ. Офіційний спонсор Турецькі
авіалінії Байрактар



(Українська правда, 6 березня 2022 року)

Крім того, відчуття гідності та патріотизму використовуються в якості стратегічних засобів в українській контрпропаганді. Уряд та армія України активно використовують символіку та національні символи для збільшення підтримки населення та формування єдності в боротьбі проти "окупантів". Наприклад, використання слогану "Слава Україні!" та його відповіді "Героям слава!", що сприяє формуванню почуття єдності серед українців та збільшенню підтримки військових дій.

Також відзначається використання емоцій та персональних історій як вербальних засобів контрпропаганди. Українці - дуже співчутливий народ, тому українські ЗМІ та владні структури активно використовують історії наших військовослужбовців та цивільних жертв війни, щоб підсилити емоційний ефект та сприяти підвищенню підтримки населення.

2.2 Опис стратегічних і вербальних засобів англomовної контрпропаганди

Якщо мова йде про англomовну контрпропаганду в війні 2022 року, то можна виділити такі стратегічні та вербальні засоби:

1. Фреймінг: Англомовні ЗМІ використовують методи фреймінгу, щоб сформуванати наратив про війну у вигідному для себе положенні. Наприклад, вони можуть подавати військові дії як "оборонні" або "захисні", а не "агресивні" або "загарбницькі". В випадку війни в Україні чітко просліджується лінія "Жертва" - "Агресор".

2. Емоційні заклики: ЗМІ часто використовують емоційну мову, зображення та відео, щоб викликати почуття симпатії або обурення у своєї аудиторії. В іноземних ЗМІ здебільшого фото розбитих домівок, плачущих людей, інвалідів, дітей, які залишились без батьків і багато всього горя, яке наробила війна. Робиться це для того, щоб їх громадяни підтримували українців як мога більше, бо саме через людяність до них намагаються звернутися за поміччю. Прикладом може слугувати ця світлина, з американського журналу Fox 35 Orlando, 10 березня 2022 року:



IRPIN, UKRAINE - 2022/03/09: A serviceman carrying a kid during the evacuation. Thousands of residents of Irpin have to abandon their homes and evacuate as Russian troops bomb the city. (Photo by Mykhaylo Palinchak/SOPA Images/LightRocket via Getty I

3. Демонізація: Англомовна контрпропаганда часто передбачає демонізацію ворога для виправдання власних дій. Це може включати використання принизливих термінів для опису ворога, зображення його як

варвара або нецивілізованого, а також підкреслення його звірств. Видатною рисою є карикатури. (Ілюстрація : Ben Jennings/The Guardian)



4. Експертна думка: Англomовні ЗМІ часто залучають експертів для надання коментарів про війну. Ці експерти часто є науковцями або колишніми військовими, які можуть надати репортажу авторитетності. Але з іншого боку, це не завжди йде на користь внутрішній пропаганді нашої держави, на підтримку морального духу українців. Хоча інколи, деякі факти спеціально спотворюються, щоб ввести в оману ворога. Що йде на користь нашої армії. Як приклад, дебати щодо контрнаступу. Авторитетне видання Politico пише: “Biden’s team fears the aftermath of a failed Ukrainian counteroffensive” - “У Байдена побоюються наслідків невдалого українського контрнаступу” (Politico,2023/04/24)

Вербальні інструменти англomовної контрпропаганди включають:

1. Вибір мови: англomовні ЗМІ ретельно обирають мову для створення певного нарративу. Наприклад, вони можуть називати військові дії "миротворчістю", а не "війною", або називати ворога "повстанцями", а не "солдатами".
2. Обертання - це техніка, яку використовує англomовна контрпропаганда, щоб представити свої дії в позитивному світлі. Наприклад, вони можуть

Error! Unknown switch argument.

підкреслювати свої гуманітарні зусилля, навіть якщо вони є лише невеликою частиною їхньої загальної стратегії.

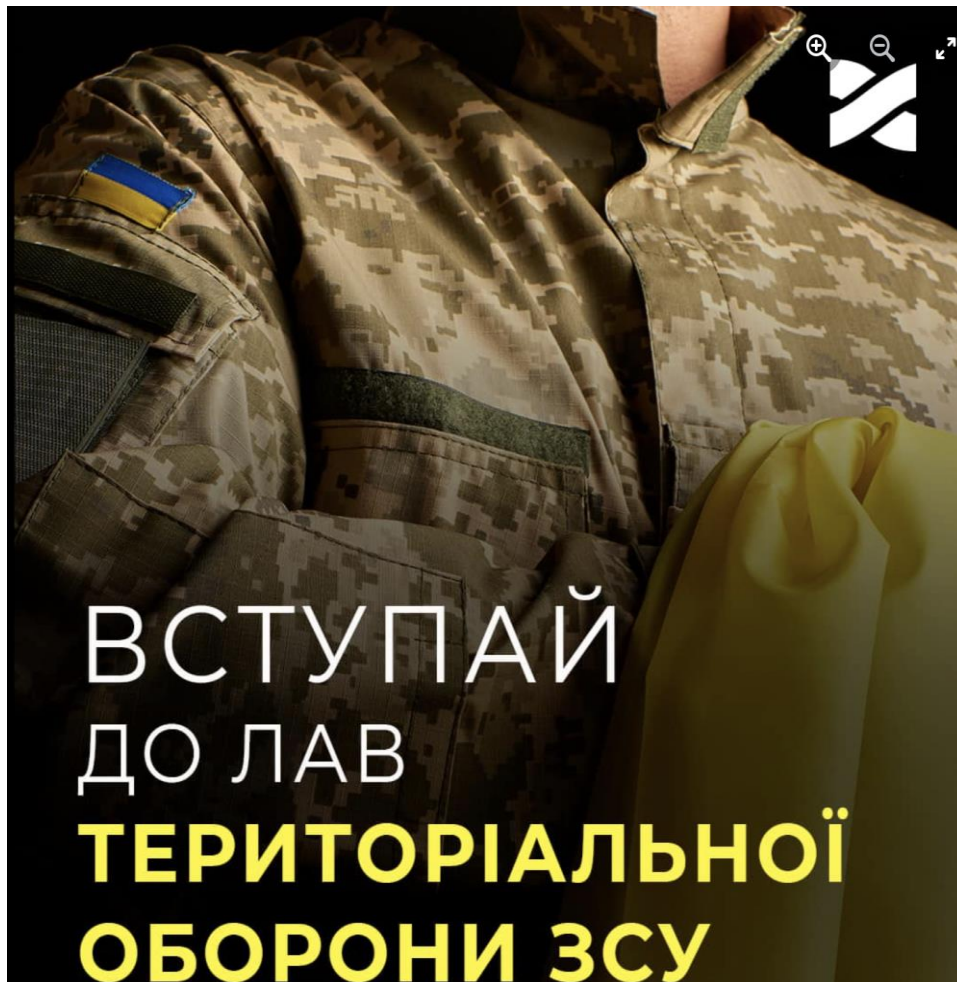
3. Пропагандистські техніки: Англомовна контрпропаганда часто використовує традиційні пропагандистські прийоми, такі як повторення, об'єднання в групи та апеляція до влади, щоб створити відчуття легітимності та авторитету своїх дій.

2.3 Порівняльний аналіз

Порівняльний аналіз англомовної та української контрпропаганди в війні 2022 року показує наявність схожих та відмінних рис у стратегічних та вербальних засобах, які використовуються обома сторонами.

Схожі риси:

- Використання соціальних мереж та інтернет-ресурсів як основного каналу розповсюдження контрпропаганди. Наприклад: The New York Times, The Washington Post, CNN, Reuters. В Україні: Українська правда, ЛІГА.net, Український тиждень, Українська газета, Український національний інформаційний агентство УНІАН.
- Використання емоційно заряджених слів та образів для формування негативного ставлення до противника; Наприклад "агресор", "окупанти", "інвазіоністи", "русня", "рашисти". В англійськомовних ЗМІ "aggressor", "occupiers", "invaders"
- Зосередження уваги на пропаганді військової служби та її діяльності; (www.facebook.com)



- Наголос на патріотизмі та національному самовизначенні.

Відмінності:

- Англomовна контрпропаганда активно використовує відеоматеріали з участю американських військових та інших представників влади, які висловлюють підтримку України та закликають до дій проти Росії; В тому числі робить це через власні ЗМІ, які знаходяться у бойових зонах. І нажаль, інколи ціна тому - життя журналістів. Як наприклад в Україні було вбито американського журналіста Brent Rena, ще одного журналіста поранено ([Time, 13 march 2022](#))
- Українська контрпропаганда зосереджується на показі військової техніки та озброєння, що використовується противником, з метою демонстрації його агресивності та небезпеки для світу; Часто можна

Error! Unknown switch argument.

побачити звіти, скільки було збито ракет. Наприклад: “ЗС України вранці збили 21 із 23 крилатих ракет і 2 БПЛА - Залужний”(BIN.UA, 28.04.2023)

- Англomовна контрпропаганда більше спрямована на підтримку української влади та її дій, тоді як українська контрпропаганда більше фокусується на засудженні Росії та її агресії; Прикладом є порівняння заголовків новин. BBC EUROPE: “Ukraine war: Bakhmut defenders worry about losing support” (Війна в Україні: Захисники Бахмута бояться втратити підтримку) (www.bbc.com) UNIAN.UA : “Притула і Стерненко розкрили, що закупили для ЗСУ за донати "на помсту” (www.unian.ua)
- Українська контрпропаганда активно використовує національні символи та історію для формування патріотичного настрою, тоді як англomовна контрпропаганда більше акцентує на значущість надання гуманітарної допомоги та підтримку цивільних.

Висновки до другого розділу

Контрпропаганда являє собою засіб впливу на суспільство, спрямований на захист від інформаційної агресії і фейкових новин. Головною метою контрпропаганди є запобігання поширенню неправдивої, спотвореної та пропагандистської інформації, яка може призвести до негативних наслідків для безпеки держави.

Українська контрпропаганда у воєнний час використовує різноманітні стратегічні та вербальні засоби для досягнення своїх цілей. Основні з них наступні:

1. Дезінформація - це свідоме поширення неправдивої інформації з метою збити моральний дух противника. Наприклад, інформація про неможливість здійснення успішної операції противника.
2. Психологічний тиск - це використання певних стратегій, які впливають на психологічний стан противника. Застосування емоційних аргументів, різних загроз і тиску.

3. Маніпулювання - це використання прийомів для впливу на свідомість противника.
4. Інтенсивна розповсюдження - це застосування масових методів розповсюдження інформації, щоб впливати на якомога більше людей
5. Психологічна війна - це використання певних стратегій, щоб підірвати моральний дух противника. Це може бути застосування певних психологічних методик, таких як деморалізація, дезорієнтація і т.д.
6. Багато засобів вербальної семіотики: локуція, перлокуція, дегуманізація метафор та російської мови, алюзії, меми-неологізми та мемі-емфемізми.

Однією з найпоширеніших стратегій англomовної контрпропаганди під час війни 2022 року була стратегія "інформаційної агресії". Вона полягала в активному поширенні інформації, яка могла зневажити або дискредитувати противника. Прикладом можуть бути статті, які звинувачували російських військових у вбивствах мирних жителів чи викраденні людей. Ці статті були емоційно заряджені та викликали негативну реакцію відносно Росії.

Ще однією стратегією, що використовувалася англomовною контрпропагандою, була стратегія "обрання правильної мови". Вона полягала у тому, щоб використовувати специфічну мову та термінологію, щоб надати певній події або ситуації певний колір та вплив на думки аудиторії. Прикладом можуть бути терміни "російська агресія", "українські захисники" чи "терористи". Використання такої мови може впливати на сприйняття ситуації аудиторією та надавати певний колір конфлікту.

В цілому, в контрпропаганді обох країн багато схожестей, але дещо різні акценти. Контрпропаганда є ефективним інструментом боротьби з дезінформацією та інформаційною війною, які можуть бути використані для маніпулювання громадською думкою. Контрпропаганда сприяє збереженню демократичних цінностей та підвищенню свідомості громадян про справжні

події та процеси в суспільстві, а також зменшує ризики конфліктів та забезпечує стабільність в державі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Контрпропаганда є важливою, бо вона дає змогу боротися з неправдивими твердженнями та дезінформацією, що можуть впливати на громадську думку та ухвалені рішення. Контрпропаганда спрямована на виявлення і демаскування неправдивих тверджень і уявлень, які можуть бути використані для маніпуляції громадською думкою в інтересах певних груп або країн.

Контрпропаганда може використовувати різні стратегії та інструменти, включно з вербальними та невербальними методами, для ефективнішої протидії дезінформації та неправдивим твердженням. Вона може бути використана не тільки на рівні держав і міжнародних організацій, а й на рівні громадських груп і громадян, щоб захистити свої права і свободи та протидіяти недобросовісним діям з боку інших груп і країн.

Контрпропаганда в контексті українсько-російської війни 2022 є важливою складовою багатьох державних та неурядових заходів для захисту національних інтересів України та зменшення впливу російської пропаганди на міжнародному рівні.

Стратегічні засоби контрпропаганди можуть включати:

1. Створення глобальної коаліції з метою зменшення ролі російської пропаганди в міжнародних зв'язках.
2. Залучення відомих світових фахівців з питань інформаційної війни для розробки та реалізації ефективних стратегій контрпропаганди.
3. Використання інтернет-технологій та соціальних мереж для боротьби з російською пропагандою та популяризації позитивних сторін України.
4. Розвиток внутрішньої пропаганди в Україні, зокрема залучення до цього процесу кращих фахівців зі знанням міжнародних стандартів та принципів медіа та інформаційної безпеки.

Вербальні засоби контрпропаганди включають:

1. Використання точної термінології та її узгодження з партнерами в інших країнах.

2. Контроль за поширенням дезінформації та фейків, та їх спростування у масових медіа.
3. Використання емоційних історій та особистих історій для підвищення свідомості та симпатії до України.
4. Використання ефективної мови та виразів, щоб переконати міжнародну громадськість та політичні лідери в правильності дій.

Ключовим моментом є своєчасність та правдивість контрпропаганди з поглядом на те, для якої країни це робиться і з яким менталітетом люди там живуть. Також це сильний політичний інструмент, коли він звучить від супердержав, таких як США, Китай або Англія. Бо країни з високим рівнем економіки, завдяки правильній контрпропаганді, можуть ще більше допомагати, висвітлюючи своїм громадянам правдиву ситуацію і тим самим впливати на дії інших, більш слабких економічно країн. І як наслідок, це пришвидшення надання військової та гуманітарної допомоги, міцні дипломатичні стосунки і скоріше закінчення війни.

РЕЗІЮМЕ

Дослідження зосереджено на важливості використання контрпропаганди у війні 2022 року. У курсовій роботі висвітлюються такі аспекти, як стратегічні та вербальні інструменти контрпропаганди.

Практична частина містить аналіз контрпропаганди та порівняння її в українських та англомовних ЗМІ.

Предметом цієї роботи є вивчення використання контрпропаганди у війні 2022 року.

У цьому дослідженні розглядаються приклади вербальної контрпропаганди та стратегії у різних ЗМІ. Крім того, робиться аналіз психологічних основ контрпропаганди.

Результатом цієї роботи є розуміння теоретичних засад використання контрпропаганди у війні 2022 року, її ефективність та способи дії. Набуто вміння розрізняти маніпуляції пропаганди і контрпропаганди, що дуже важливо у воєнний час, коли багато неперевірених джерел. Ця робота допоможе не потрапляти під вплив маніпуляцій і зберігати критичне ставлення до інформації, яку ми отримуємо.

Ключові слова: контрпропаганда, , англомовні ЗМІ, українські ЗМІ, стратегічні інструменти, вербальна контрпропаганда, вербальна семіотика.

Список використаних джерел

1. Павлов Д. М., (2017) СПЕЦИФІКА ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРПРОПАГАНДИСТСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ., м.Дніпро: НМетАУ. Відновлено з <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/403492.pdf>
2. Денисюк Ж.З. (2021) ПРОПАГАНДА ТА КОНТРПРОПАГАНДА В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління, 47-49
3. Михайличенко (2017) Контрпропаганда в українських ЗМІ, реалії сьогодення. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, V(21), 59-63
4. Мар'яна Троцько (2021) Про менталітет українців на основі оповідання Леся Мартовича «Стрибожий дарунок». Відновлено з <https://lysty.net.ua/mentality/>
5. Пятайло Ірина (2014) ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО МЕНТАЛІТЕТУ: ЧОМУ МИ ТАКІ, ЯКИМИ Є? Київ: КПІ. Відновлено з <http://ukrconf.fl.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/12/6.-Pytaylo-Iryna.pdf>
6. Mazzitelli, A., & MacKenzie, L. (2019). Strategic communications and counter-propaganda in hybrid warfare: The case of the Russia-Ukraine conflict. *Journal of Strategic Security*, 12(4), 87-111.
7. Wodak, R. (2009), *The Discourse of Politics in Action*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
8. Jansen, S. C., & Spink, A. (2018). Counter-narrative and counter-propaganda strategies in online terrorism communication: A systematic review. *Terrorism and Political Violence*, 30(1), 136-158.
9. Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe report.
10. Balatska, O.B. (2022), Eurasianism, Neo-Eurasianism and Anti-Ukrainianism in the Narratives of Modern Russian Propaganda. *Studia Polityczne* (accepted for publication).
11. Stanley, J. (2019). *The Elements of Propaganda: A Guide to the Essential Tools of Persuasion*. Princeton University Press.
12. Corman, S. R., & Trethewey, A. (Eds.). (2017). *Weapons of Mass Persuasion: Strategic Communication to Combat Violent Extremism*. Peter Lang Publishing.
13. Jowett, G. S., & O'Donnell, V. (2018). *Propaganda and Persuasion*. Sage Publications.
14. Balatska, O.B. (2022), Eurasianism, Neo-Eurasianism and Anti-Ukrainianism in the Narratives of Modern Russian Propaganda. *Studia Polityczne*.

15. Simon, J. (2018). Weaponizing the internet: Realities and implications of digital propaganda. *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 31(1), 77-92
16. Yudina, T. (2019). The concept of propaganda in the context of hybrid warfare. *Journal of International Studies*, 12(1), 56-68
17. В. Остроухов, В. Петрик (2008) До проблеми забезпечення інформаційної безпеки України, 135-141
18. М. Кравчук (2005) Політична пропаганда як засіб утвердження і розвитку демократичного режиму, 303-308.
19. В.М. Бебик (2011) Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації, 41-49

Список ілюстраційних джерел

- 1.SM – Suspilne media, меми-емфемізми. Відновлено з <https://suspilne.media/220023-we-ukraine-ak-ukrainski-memi-pro-vijnu-perekladaut-dla-zakordonnoi-auditorii/>
- 2.LP - Life Pravda, меми-емфемізми. Відновлено з <https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/6/247695/>
- 3.FO – Fox 35 Orlando, емоційні заклик. Відновлено з <https://www.fox35orlando.com/news/russia-ukraine-war-mariupol-maternity-and-childrens-hospital-attack-kills-3-wounds-17>
- 4.The Guardian, демонізація. Відновлено з <https://www.theguardian.com/commentisfree/picture/2022/mar/01/ben-jennings-on-vladimir-putins-angel-and-devil-cartoon>
- 5.FB – facebook, пропаганда військової служби. Відновлено з https://www.facebook.com/lanetua/photos/a.1087902957892219/5568993599783110/?paipv=0&eav=AfbW8cA4qC-RXmAuNUELCfNr7-yGxKKhu1xgLy-amgFEHs4M5rTfKgH3bPqnWI474XI&_rdr